

Periodieke Rapportage

Artikel 1 Versterkte Internationale Rechtsorde
2015-2022

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Februari 2025

Samenvatting Periodieke Rapportage, BZ-artikel 1

Afbakening Periodieke Rapportage

Beschrijving SEA thema	Internationale rechtsorde en mensenrechten
De periode die geëvalueerd wordt	2015-2022
Naam en jaar van publicatie van de vorige PR / beleidsdoorlichting	“Vreedzame geschillenbeslechting en het tegengaan van straffeloosheid” (2015) en “Beleidsdoorlichting Nederlands buitenlands mensenrechtenbeleid – Navigating a sea of interests” (2015).
Hoofdvragen van de PR	Welke inzichten bestaan er in de (voorwaarden voor) de <i>doeltreffendheid</i> en <i>doelmatigheid</i> van het BZ-beleid op het terrein van de ‘Versterkte internationale rechtsorde’ tussen 2015 en 2022? Welke lessen kunnen er worden getrokken voor toekomstig beleid?
Begrotingsartikelen	BZ-Begrotingsartikel 1. 1.1. Goed functionerende instellingen met een breed draagvlak 1.2. Bescherming en bevordering van mensenrechten

Budgettaire tabel (x €1000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	TOTAAL
Art. 1.1.	55.937	54.569	57.086	58.729	52.528	49.795	50.345	378.989
Art. 1.2.	61.411	56.242	57.733	61.450	66.151	68.526	63.502	373.555
Totaal	117.348	110.811	114.819	120.179	118.679	118.321	113.847	

Beleidstheorie

Uit de onderliggende IOB-evaluaties blijkt dat een beleidskader waarin specifieke doelstellingen, verwachte resultaten op middellange termijn (*wat*) en een heldere interventiestrategie (*hoe*) ontbreekt voor dit begrotingsartikel. De uitvoering van het beleid was vooral reactief, ad hoc en kortetermijngericht.

Conclusies (voorwaarden voor) doeltreffendheid en doelmatigheid

1. Conclusie 1 Doeltreffendheid	Behaalde resultaten bestonden grotendeels uit uitkomsten van activiteiten die gericht waren op de korte termijn (outputniveau) en diplomatieke zichtbaarheid van Nederland. Er was minder aandacht voor middellange termijn effecten. Daarnaast was sprake van een kloof tussen de Nederlandse bijdrage aan aansprekende diplomatieke resultaten in multilaterale organisaties enerzijds en de daadwerkelijke uitvoering hiervan in de landenpraktijk anderzijds.
2. Conclusie 2 Doelmatigheid	De uitvoering van het bilaterale mensenrechtenbeleid was versnipperd over veel verschillende landen en thema's (Nederland deed overal een beetje van alles). Deze versnippering heeft geleid tot een zware beheerlast en hoge operationele kosten in verhouding tot de gerealiseerde output (inefficiëntie). Dit was minder het geval bij de uitvoering van het beleid t.b.v. de internationale rechtsorde.
3. Conclusie 3 (Voorwaarden voor) Effectiviteit	a. <u>Cohérentie</u>: De potentieel ondersteunende invloed van de factor 'beleidssamenhang' is beperkt gerealiseerd. Dit komt doordat de prioriteit die Nederland aan mensenrechten toekende in de samenwerking met andere landen in de praktijk selectief was en sterk afhankelijk van overige Nederlandse belangen. b. <u>Externe netwerken</u>: Samenwerking tussen Nederlandse diplomaten en maatschappelijke organisaties heeft de effectiviteit van het beleid positief beïnvloed. De versnipperde wijze waarop BZ maatschappelijke organisaties financierde beperkte echter de effectiviteit en efficiëntie van ingezette personele en financiële middelen. c. <u>Politieke inzet</u>: Actieve diplomatieke inspanningen op politiek en hoogambtelijk niveau bevorderden de effectiviteit van het beleid. d. <u>Personeel</u>: De beschikbare personele capaciteit bleek ontoereikend voor het realiseren van de brede beleidsambities. Vooral de snelle personeelsrotatie heeft een belemmerende invloed gehad op de effectiviteit van de beleidsuitvoering. Daarnaast bleek mensenrechtenexpertise beperkt beschikbaar.

Belangrijkste aanbevelingen

Aanbeveling	
1. Aanbeveling 1	Verbeter de strategische aansturing van het beleid a) Formuleer een duidelijk resultatenkader met realistische doelstellingen op middellange en langetermijn waarop gestuurd kan worden. b) Werk landenspecifieke doelstellingen (<i>wat</i>) en strategieën (<i>hoe</i>) uit. c) Stuur ambassades gericht aan om de coherente uitvoering van internationale mensenrechtenrichtlijnen en de inzet van de bijbehorende instrumenten te bevorderen en te monitoren.
2. Aanbeveling 2	Verbeter de efficiëntie van ingezette middelen a) Bring de versnipperde inzet van personele/financiële middelen terug. b) Breng focus aan door het aantal landen en thematische prioriteiten waarop Nederland inzet te beperken. c) Integreer verschillende fondsen met deels overlappende doelstellingen in één budget 'Mensenrechten, Democratie en Internationale Rechtsorde.'
3. Aanbeveling 3	Veranker de inzet structureler en concreter in het buitenlandbeleid a) Voorkom een selectieve aandacht voor mensenrechten. Bevorder de mensenrechtendoelen i.s.m. (inter)nationale partners vanuit de bredere betrekkingen die Nederland met landen onderhoudt. b) Integreer mensenrechten explicieter in migratieovereenkomsten met andere landen (risicoanalyses, concrete indicatoren, onafhankelijke monitoring en transparantie). c) Agendeer mensenrechten tijdens handelsmissies consequent bij de economische consultaties met autoriteiten van een land waar sprake is van grote risico's op schending van mensenrechten. d) Versterk de samenhang tussen de beleidsinzet voor burgerlijke en politieke rechten (vanuit BZ) en sociaaleconomische rechten (vanuit Ontwikkelingshulp, OH). e) Versterk de samenwerking tussen directies en met andere departementen.

Beleidsopties

Op basis van bovenstaande bevindingen en aanbevelingen van IOB heeft de directie Multilaterale Instellingen en Mensenrechten (DMM) opties geformuleerd om het beleid aan te passen en uitgaven te besparen in het licht van de bezuinigingen.

Onder Kabinet Schoof is een bezuiniging opgenomen voor Hoofdstuk 5 van de begroting ("multilaterale samenwerking en overige inzet") die oploopt naar EUR 100 mln. per jaar. Dit maakt een bezuiniging op het mensenrechtenbeleid en de inzet op internationale rechtsorde noodzakelijk. Dit betreft zowel de bilaterale inzet als de inzet via de VN. Daarnaast is door het Kabinet een bezuiniging doorgevoerd op het beleidskader voor Versterking Maatschappelijk Middenveld, waardoor er minder middelen beschikbaar zijn voor de mensenrechtenprioriteiten LHBTIQ+ en FoRB. De minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp informeert uw Kamer per brief over de voorgenomen inzet en beschikbare middelen voor de instrumenten gericht op de bevordering van deze mensenrechtenprioriteiten.

Bij de invulling van de bezuinigingen volgt het ministerie van Buitenlandse Zaken aanbevelingen uit de onderliggende beleidsevaluaties. Zo is het kabinet voornemens om in lijn met de beleidsaanbevelingen geografische focus aan te brengen en het aantal partnerlanden te beperken. Het ministerie richt het mensenrechtenfonds opnieuw in om met minder middelen in een minder groot aantal landen toch een effectieve inzet te behouden. Concreet betekent dit dat er keuzes gemaakt moeten worden in het aantal landen waar het decentrale mensenrechtenfonds wordt ingezet op basis van een aantal duidelijke criteria. De verdere uitwerking hiervan vindt momenteel plaats; uw Kamer zal schriftelijk geïnformeerd worden over deze uitwerking voorafgaand aan het jaarlijkse debat met de Kamer over mensenrechten.

Verhoging van de inzet op mensenrechten t.o.v. de evaluatieperiode (+20% variant) is op dit moment niet aan de orde. BZ zet in op het in stand houden van een geloofwaardig en effectief mensenrechtenbeleid in een minder groot aantal landen. Daarnaast is Nederland lid van de VN-mensenrechtenraad voor de periode 2024-2026, waarbij voldoende financiële en personele inzet van belang blijft om tegenwicht te bieden aan toenemende invloed van landen die de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens beperkt of niet steunen.